

על חקר האקדמיה וההשכלה הגבוהה בישראל

"אוניברסיטה היא המקום שמתגלמת בו האוניברסליות של רוח האנוש"
(אלברט איינשטיין)¹

בדומה למערכות השכלה גבוהה בעולם כולו, גם באקדמיה בישראל מתחוללים בשנים האחרונות תהליכים של שינוי מואץ בכיוונים של אינטר-דיסציפלינריות, מסחר, הפרטה, הערכה, דירוג ומיתוג. בחינת השינויים האלה על-פי היבטים קונספטואליים ואמפיריים היא שעומדת בלב אסופת מאמרים זו, והם זוכים בה לניתוח חברתי. מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל החלה לצמוח בעשורים הראשונים של המאה ה־20, עוד טרם הקמת המדינה. שני המוסדות הראשונים שהוקמו, הטכניון בחיפה והאוניברסיטה העברית בירושלים, פתחו את שעריהם ללימודים בשנת 1924 ובשנת 1925 בהתאמה, ומכון ויזמן למדע, נחנך בשנת 1934 ברחובות. מיסודו נקשר חזונו של כל אחד מן המוסדות האלה למודל ייחודי של השכלה ומחקר אקדמי: כמוסד להשכלה טכנולוגית, כאוניברסיטה הומניסטית וכמכון למחקר בסיסי שישימש גם בסיס לתעשייה. המוסדות הוותיקים מראשיתם על העקרונות הפילוסופיים של אוניברסיטת המחקר הגרמנית, ובראשם מרכזיות המחקר וחשיבות החופש האקדמי, שתורגמו למערכת יחסים אינטימית, גם אם סבוכה, עם המוסדות הציוניים ולימים עם מוסדות המדינה (בראל, 2009, 2014; כהן, 2006; ליסק וכהן, 2010). חיבור כזה למגמות עולמיות בתחומי האקדמיה וההשכלה הגבוהה נמשך עד ימינו, והוא בא לידי ביטוי בסוף המאה ה־20 במגוון שינויים שהתרגשו על מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. בין השינויים האלה אפשר למנות את הרחבת מגיין המוסדות להשכלה גבוהה בשנות ה־90 של המאה הקודמת, משבר המימון הציבורי של האוניברסיטאות שדחק בהן לצמצם את סגל ההוראה ולאמץ אסטרטגיות מעולם העסקים לשיווק ולגיוס של קהל, פתיחתו של מגזר האקדמיה בישראל ל"שוק" ההשכלה הגבוהה בעולם ולתחרות הדירוג העולמי והלחץ על האקדמיה להדביק את הצלחתה של "אומת הסטרטאפ" ולהמשיך להכשיר עובדים מוסמכים למגזרים אלו. כמו כן, יש לציין את התרחבות הפנייה להשכלה גבוהה

¹ Albert Einstein (1925). The mission of our university. *The New Palestine*, 27, p. 294.

ואת המאמץ לצמצם את פערי הנגישות, שהביאו תמות של מסחור, תחרות, מנהליות ומדיאטיזציה גם לאקדמיה בישראל (וולנסקי, 2005; יוגב, לבנה ומקדוסי, 2015; מסר-ירון, 2008; קדוש ומנחם, 2000; 2008; Menahem, 2008; Ayalon & Yogev, 2005).

כמעט מיומה הראשון לוותה התפתחות האקדמיה בישראל בהיבורים שניתחו את משמעות העיסוק האקדמי, את מהותה של האוניברסיטה ואת מקומה בחברה. עוד בתקופת הקמתם של המוסדות האקדמיים הראשונים התלבטו ראשי התנועה הציונית, מנהיגי היישוב בארץ, מדענים, חוקרים וסטודנטים בשאלות הנוגעות לזהותם של המוסדות ולקשר שלהם למקום הזה (לבסקי, 2003; שפירא, 1997). התחבטויות אלו נמשכו ביתר שאת לאחר הקמת המדינה ועם הקמתן של האוניברסיטאות החדשות. מכאן התפתח דיון מחקר עשיר על האקדמיה בישראל, שהתעמק בהיבטים הרבים של אי-שוויון בנגישות להשכלה גבוהה (איילון, 2008; בולוטיץ' צ'אצ'אשווילי, שביט ואיילון, 2002; Feniger, Mcdossi, 2002; Ayalon & Yogev, 2006; Ayalon, Shapira, & Shavit, 1992; Shwed & Shavit, 2006; Ben-David, 1962; Katz, 2004; Katz & Ben-David, 1996; Guri-Rosenblit, 2015; Ayalon, 2015). במאפייניו של המחקר המדעי והאקדמי בישראל (1975), בשורשיו ההיסטוריים ובקשרים שבין האקדמיה לבין בינוי האומה (בראל, 2014; דרור, 1996; כהן, 2006, 2014, 2016; לייסק וכהן, 2010; Toren & Kraus, 1987; Troen, 1992).

דיונים אלו הותירו מרחב למחקר נוסף על האקדמיה ועל ההשכלה הגבוהה בישראל. חלק מן הדיונים בימינו ממשיכים את מסלול המחקר של קודמיהם, בעיקר בנושאים הקשורים באי-שוויון חברתי ובסוגיות מדיניות, ואילו האחרים פותחים דלת לנושאי מחקר חדשים, בעיקר נושאים הנוגעים במגמות עולמיות, כמו מסחור, אינטר-דיסציפלינריות ומשילות. מטרתה של אסופה זו היא להוציא אל האור מחקרים חדשים בנושאים אלו, ואנו מביאים בה מגוון מן המחקר העדכני בתחום. האסופה כמכלול איננה סקירה ממצה, אלא היא מתמקדת במחקר חברתי ואמפירי של האקדמיה וההשכלה הגבוהה בישראל. גישות נוספות, שאינן באות לידי ביטוי באסופה, נוגעות בתחומי הפילוסופיה וההיסטוריה של הידע והמדעים (לדוגמה, לביא, 2003; מטר, 2011).

המחקר החברתי על מאפייני האקדמיה וההשכלה הגבוהה בישראל ועל השינויים החלים בהן, כפי שהוא משתקף באסופת מאמרים זו, נובע בעיקר מגישות אינטר-דיסציפלינריות של סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, היסטוריה חברתית ומדע המדינה, והוא עוסק במגוון רחב של מאפיינים מערכתיים, מוסדיים, תרבותיים ופוליטיים. ככלל, ניתן להבחין בין ארבעה כיווני מחקר מרכזיים:

ידע ורעיונות: נקודת המבט של המחקר החברתי בנוגע לתחומי הידע האקדמי מכוונת לבחינתם של הסדרים ופרקטיקות של מחקר והוראה, התוחמים נושאי ידע, ושל התהליכים החברתיים, המסדירים היררכיות ידע. עודד מקדוסי מזהה מגמה הולכת וגוברת למחקר ולהוראה אינטר-דיסציפלינריים ובוחר את השינויים בהיצע התכניות

האינטר-דיסציפלינרי
התפתחות של ריבוד
הרבת-תחומיות לבין ז
הקיים בין האוניברסי
רונן מגדלקרן מבקש
ושל הדיסציפלינה ד
הסברו מתמקד בתפ
ותהליכים שלטוני
תאוריות אלו סיפקו
והגבילו את מקומם
אי-שוויון והשו
החלוקתיים הנוגעים
הגבוהה הון חברתי ו
סיכויי חיים. מסור
המערכת. לדוגמה
והשפעתם של מגו
האקדמי. אייל ברז
הגבוהה בישראל כ
השאר משום שהגי
השוויון בהזדמנויות
בפערים באיכות ה
להשכלה הגבוהה י
של המכללות הפר
ללמוד במכללות ו
ומשפטים.

ארגון וניהול
התפתח ועלה מחק
סוגיות הקשורות
החלטות, חלוקת
כדוגמת רפורמות
שינויים מערכתי
ועדות לחלחול נו
וליאור בסרמין נב
בישראל באמצעו
הן 2000-2015.

האינטר-דיסציפלינריות בתואר הראשון ובכיווני הלמידה של הסטודנטים. הוא מצביע על התפתחות של ריבוד פנימי בין סוגים של תכניות אינטר-דיסציפלינריות: בין התכניות הרב-תחומיות לבין התכניות הבין-תחומיות. לדבריו, ריבוד זה משתלב בריבוד המוסדי הקיים בין האוניברסיטאות לבין אוניברסיטאות העילית והאוניברסיטאות הייעודיות. רונן מנדלקרן מבקש להבין את מקורות השפעתם הפוליטית של כלכלנים מקצועיים, ושל הדיסציפלינה הכלכלית, בקביעת מדיניות כלכלית בישראל בעשורים האחרונים. הסברו מתמקד בתפקידן של תאוריות כלכליות העוסקות בקשרים בין מערכות ממשל ותהליכים שלטוניים של קבלת החלטות לבין תופעות ותהליכים כלכליים. לטענתו, תאוריות אלו סיפקו רעיוני לרפורמות שמיסדו את מקומם המרכזי של הכלכלנים והגבילו את מקומם של הפוליטיקאים בתהליכי עיצובה של המדיניות הכלכלית.

אישוויון והשכלה גבוהה: מסורת מרכזית במחקר החברתי מתמקדת בהיבטים החלוקתיים הנוגעים לאקדמיה ולהשכלה הגבוהה בישראל. עיקר המחקר רואה בהשכלה הגבוהה הון חברתי נדרש, ולכן הוא בוחן את הנגישות לרכישתו ואת השפעת השגתו על סיכויי חיים. מסורת מחקר הנובעת ממחקר זה, בוחנת את סוגיית אי-השוויון בהקשר המערכתי. לדוגמה, התפתחות הריבוד האופקי בין סוגי מוסדות לבין תחומי לימוד והשפעתם של מגדר, מעמד ומוצא אתני על הצלחה בלימודים או על הרכב הסגל האקדמי. אייל ברייחיים ויוסי שביט מראים כי למרות התרחבותה של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל מאז שנות ה-90 לא הצטמצם אי-השוויון בהזדמנויות ההשכלה, בין השאר משום שהגידול באי-השוויון הכלכלי בעשורים האחרונים הגדיל גם את אי-השוויון בהזדמנויות אלו. מאמרה של חנה איילון עוסק בשאלת הריבוד האופקי, כלומר בפערים באיכות ההשכלה הנרכשת במסגרת הלימודים הגבוהים בקרב בני הדור הראשון להשכלה הגבוהה שהוריהם מבוססים כלכלית. הממצאים מצביעים על תרומה ייחודית של המכללות הפרטיות לקידומן של נשים בנות הדור הראשון, ששיעור גבוה מהן פונות ללימוד במכללות הפרטיות תחומים יוקרתיים ומתגמלים כלכלית, בעיקר מנהל עסקים ומשפטים.

ארגון וניהול של מוסדות להשכלה גבוהה: בהשפעת לימודי הארגון למיניהם התפתח ועלה מחקר שעיקרו טבעם של הסדרים ארגוניים ומערכתיים. בהקשר זה נדונות סוגיות הקשורות למשילות, כדוגמת המבנה של חלוקת הסמכויות והאחריות, קבלת החלטות, חלוקת תקציבים, השחקנים והגופים המעורבים, נהלים וחוקים ואף מדיניות, כדוגמת רפורמות ממשלתיות ופנים-ארגוניות. מחקרים בגישה זו מתעמקים בטבעם של שינויים מערכתיים אלו ורואים בהם מעבר מניהול קולגיאלי לניהול מנהלי-מקצועני וצדות לחלול נרטיב השוק באמצעות תהליכי הפרטה, מסחור ומנהלתיות. גילי דרורי וליאור בסרמן-נבון מנתחות את תהליכי המדיאטיזציה של המוסדות להשכלה הגבוהה בישראל באמצעות מחקר תוכן של פרסום עצמי של מוסדות אלו בעיתונות בשנים 2000-2015. הן טוענות כי חלולו של ההיגיון המדיאטיבי, המציב נראות ותדמית

תיות
זסר-
את
עוד
יית,
של
אלו
זאן
אי-
ון,
Ay
של
B.
:2
T
:
ז
:

כתנאים מחייבים להישרדותו ולהתנהלותו של המגזר האקדמי, הופך את המדיה למערכת פרשנית וממסגרת לעצם הווייתו של הארגון האקדמי. לדבריהן, אוניברסיטאות ומכללות מבנות אפוא את זהותן על-פי אמות מידה השאובות מפרסום, משיווק ומקידום עצמי במדיה. אברהם יוגב ועודד מקדוסי בוחנים את עמדותיהם של חברי הסגל הבכיר באוניברסיטאות כלפי תופעות "הקפיטליזם האקדמי", המשקף את מכלול התנהגויות השוק ודמויות השוק של האוניברסיטאות בנושאי הוראה, מחקר וניהול. ממצאי מחקרם מלמדים שחברי הסגל מזהים ארבעה היבטים מרכזיים של הקפיטליזם האקדמי במערכת ההשכלה הגבוהה: פגיעה במעמדה הציבורי של האקדמיה, צמצום סמכויותיו של הסגל האקדמי, שינוי במחקר ובידע ופגיעה בהוראה. עמדות חברי הסגל בנוגע לעוצמת התופעות ובנוגע להשלכותיהן מוסברות על סמך השתייכות ארגונית ודיסציפלינרית, מאפיינים אישיים ועמדות כלפי מדיניות גאו-ליברלית בהשכלה הגבוהה. עדי ספיר חוזרת אל תחילת הפעילות הממוסדת של מסחר ידע מדעי בישראל באמצעות דיון בהקמתה של חברת ידע למחקר ופיתוח במכון ויצמן בשנת 1959. מחקרה מסתמך על מסמכים מארכיון מכון ויצמן ומלמד שתהליך הקמתה של ידע התנהל במתח שבין מחקר בסיסי לבין מחקר יישומי, מתח שנגע גם בשאלות של מטרות המכון וזהותו. מאחר שערוץ הפעילות המרכזי של החברה בשנים הראשונות לפעילותה התמקד במחקר יישומי ותעשייתי, היא התקשתה לזכות בלגיטימציה בקרב מדעני מכון ויצמן ובשיתוף הפעולה שלהם, ותהליך הקמתה היה מלווה במאבקים על מטרותיה, על פעילותה ועל תחומי השפעתה.

יחסי אקדמיה-חברה: בעקבות מסורת המחקר על "המשימה השלישית" של האקדמיה, כלומר על תרומתה החברתית הרחבה לפיתוח אורחי וכלכלי, התפתח מחקר על היחסים בין האקדמיה לבין התעשייה, על מעורבות חברתית של האקדמיה ועל ההקשרים הפוליטיים של הפעילות האקדמית. סמדר נוי, גבי קאשיר וזנבאום וענבל סיקורל כותבות על הפרקטיקות, על התפיסות ועל התוויות של חברות סגל אקדמי ממדעי החברה והרוח המעורבות בפעילות אקדמית-ציבורית, ועל ה"מחיר" שהן משלמות עליה. בבסיס מאמרן עומדת השאלה העקרונית בדבר החיבור בין שתי המשימות הנדרשות באקדמיה, כלומר ההוראה והמחקר, לבין העשייה הציבורית ובדבר הדרך שחברות הסגל מבקשות לעצב בה את הגדרת השדה האקדמי ואת גבולותיו. דורון טימור מתאר את המודל הדיאלוגי שהתפתח בין המוסדות להשכלה גבוהה לבין חברי הקבוצות השיתופיות החדשות ובא לידי ביטוי בפתיחת מסלולי לימודים ייחודיים שחברי הקבוצות משתתפים בהם. מראשיתן ייצגו האוניברסיטאות והתנועות הקיבוציות אידאולוגיות מתחרות, שלא שיתפו ביניהן פעולה, ואילו בהשפעת עלייתה של האידאולוגיה הנאו-ליברלית בחברה הישראלית התפתחו ביניהן יחסי גומלין חדשים. בחסות תהליכים של הפרטה ותחרות במערכת האקדמית נפתחים מסלולי לימוד ייעודיים המחזקים את תפיסת העולם הסוציאל-דמוקרטית והשיתופית-אוטופיסטית שחברי הקבוצות דוגלים בה.

המחקר העוסק בגישותיו האפיסטמולוגיות וליברליזם לאומי הסטרטגיפיקטיבי במובהק; מחד גיסא ועד חוקים של מסו מקומיים וכדוגמת והשינויים החלים; על כך, הוא קורא הישראליים הייחוד אסופה זו היא על מי שהביאו מכ ד"ר שאול כ"ץ, ד עפרון וד"ר שיפרו שעודדו את המחק מיוחדת שלוחה לו עשייתנו המשותפת תודתנו נתונה חממה לרעיונות ו ברנדס ולד"ר או אוויריה מפרה של באקדמיה וחיידו חנוך גוטפרוינד, ולפרופ' שרה גור באסופה זו.

מקורות

איילון, ח' (2008) במערכת ההג בולוטיין צ'אצ'אצ' והשלכותיה 317-345.
בראל, א' (2009) ישראל, 15,

המחקר העוסק בימינו בחקר האקדמיה בישראל, הוא מחקר מבוזר הן בנושאים, הן בגישותיו האפיסטמיות והמתודולוגיות והן במסקנותיו בנוגע לתהליכים המתרחשים, לסיבותיהם ולהשפעותיהם. המקרה הישראלי מוגדר כמקרה ייחודי – ממדע בארץ קטנה לאומת הסטרט'אפ – ובכל זאת האקדמיה וההשכלה הגבוהה בישראל הן גלוקליות במובהק: מחד גיסא הן מושפעות מתהליכים עולמיים וטרנס-לאומיים (מיוזמת בולוניה ועד חוקים של מסחור ידע וקניין רוחני), ומאידך גיסא הן משוקעות במסורות ובמבנים מקומיים (כדוגמת אתוס בינוי האומה וצורכי הביטחון). חקר האקדמיה בישראל והשינויים החלים בה משתלב במונחים אלו בחקר האקדמיה, המדע והידע בכללם. נוסף על כך, הוא קורא תיגר על הדיון בהשכלה הגבוהה כמגזר עולמי על-ידי בחינת פניהן הישראליות הייחודיים של האקדמיה וההשכלה הגבוהה בישראל.

אסופה זו היא פרי דיונים שהתקיימו לאורך שנתיים במכון ון ליר בירושלים. נוסף על מי שהביאו ממחקרים כאן, חברים בקבוצת הדיון ג'מילה אלנאשף, ד"ר אורי כהן, ד"ר שאול כ"ץ, ד"ר מריאנה רוח-מדבר, ד"ר דניאל מישורי, ד"ר עדי ענבר, ד"ר יעל עפרון וד"ר שיפרה קיש. תודתנו שלוחה לחברי הקבוצה על הדיונים הערים והמעניינים שעודדו את המחקר של כל אחת ואחד מאתנו והובילו גם לפרסום משותף זה. תודה מיוחדת שלוחה לעמיתתנו, ד"ר עדי ענבר, שיזמה את כינוס קבוצת הדיון והובילה את עשייתנו המשותפת בשנת העבודה הראשונה.

תודתנו נתונה למכון ון ליר שאירח את כינוס הקבוצה, תמך בפעילותנו ושימש חממה לרעיונות המזבאים באסופה זו. תודה מיוחדת לפרופ' גבי מוצקין, לד"ר יוכי ברנדס ולד"ר אדם קליין-אורון על הנחיתם הצמודה ועל עידודם שתרמו ליצירת אווירה מפרה של דיון ומחקר. תודתנו לאורחי הקבוצה שהביאו ממחקרים ומעשייתם באקדמיה וחיידו את חשיבתנו על האקדמיה בישראל: פרופ' חגית מסר-ירון, פרופ' חנוך גוטפרוינד, פרופ' חיים הררי ופרופ' משה אידל. ותודה אחרונה לפרופ' נינה תורן ולפרופ' שרה גורי-רוזנבליט על הערותיהן הגבונות על גרסאות מוקדמות של המאמרים באסופה זו.

מקורות

- איילון, ח' (2008). מי לומד מה, היכן, מדוע? השלכות חברתיות של ההתרחבות והגיוון במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. סוציולוגיה ישראלית, (1), 33-60.
- בולוטיץ-צ'אצ'אשווילי, ס', שביט, י' ואיילון, ח' (2002). התרחבות ההשכלה הגבוהה והשלכותיה הריבודיות בישראל: 1980-1996. סוציולוגיה ישראלית, (2), 317-345.
- בראל, א' (2009). המנהיג, המדענים והמלחמה: דוד בן-גוריון והקמת חיל המדע. ישראל, 15, 67-92.

- בראל, א' (2014). מלך-מהנדס: דוד בן-גוריון, מדע ובינוי אומה. שדה בוקר: מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות.
- דרור, י' (1996). ראשית הטכניון העברי בחיפה, 1902-1950: מהתכנית ל"בית ספר גבוה יהודי" ועד לתום ניהולו של שלמה קפלנסקי. עיונים בתקומת ישראל, 6, 357-330.
- וולנסקי, ע' (2005). אקדמיה בסביבה משתנה: מדיניות ההשכלה הגבוהה של ישראל 1952-2005. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- יגב, א', לבנה, ע' ומקדוסי, ע' (2015). ההפרטה בהשכלה הגבוהה והשלכותיה על הרכב הסטודנטים: מי מצטרף לתכניות החוץ-תקציביות לתואר השני באוניברסיטה ומדוע? מגמות, 6(1), 286-258.
- כהן, א' (2006). ההר והגבעה: האוניברסיטה העברית בירושלים בתקופת טרום העצמאות וראשית המדינה. תל אביב: עם עובד.
- כהן, א' (2014). אקדמיה בתל אביב: צמיחתה של אוניברסיטה. ירושלים: מאגנס.
- כהן, א' (2016). מעבדה, מכון מחקר, עיר מדע: ממכון דניאל זיו למכון ויצמן למדע, 1934-1949. ירושלים: מוסד ביאליק.
- לביא, ש' (עורך). (2003). טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה. תל אביב: רמות.
- לבסקי, ח' (2003). משמעות הקמתה של האוניברסיטה העברית בירושלים ומקומה בחיי העיר בתקופת המנדט. בתוך י' בן-אריה (עורך), ירושלים בתקופת המנדט: העשייה והמורשת (עמ' 335-350). ירושלים: יד יצחק בן-צבי.
- ליסק, מ' וכהן, א' (2010). האסטרטגים המדעיים בתקופת הממלכתיות: יחסי הגומלין בין הקהילה האקדמית למוקדי כוח פוליטיים. עיונים בתקומת ישראל, 20, 27-1.
- מטר, ע' (2011). אוניברסיטה. מפתח, 3, 19-1.
- מסרי-ירון, ח' (2008). הקפיטליזם של הידע. תל אביב: משרד הביטחון.
- קדוש, פ' ומנחם, ג' (2000). תמורות מבניות במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל בשנות התשעים: יחסי-גומלין בין המגזר הפרטי לבין המגזר הציבורי. סוציולוגיה ישראלית, 2(2), 522-499.
- שפירא, א' (1997). תנועת העבודה והאוניברסיטה העברית. בתוך ש' כ"ץ ומ' הד (עורכים), תולדות האוניברסיטה העברית בירושלים: שורשים והתחלות (עמ' 675-689). ירושלים: מאגנס.

Ayalon, H., Shapira, R., & Shavit, R. (1992). A second chance for higher education: Academic preparatory programs in Israel. *Research in Higher Education*, 33(4), 497-510.

- Ayalon, H., & Yogeve, Y. (2005). Field of study and students' stratification in an expanded system of higher education: The case of Israel. *European Sociological Review*, 21(3), 227-241.
- Ayalon, H., & Yogeve, A. (2006). Stratification and diversity in the Israeli expanded system of higher education. *Higher Education Policy*, 19, 187-293.
- Ben-David, J. (1962). Scientific endeavor in Israel and the United States. *The American Behavioral Scientist*, 6, 12-16.
- Feniger, Y., Mcdossi, O., & Ayalon, H. (2015). Ethno-religious differences in Israeli higher education: Vertical and horizontal dimensions. *European Sociological Review*, 31(4), 383-396.
- Guri-Rosenblit, S. (1996). Trends in access to Israeli higher education 1981-1996: From a privilege to a right. *European Journal of Education*, 31(3), 321-340.
- Katz, S. (2004). Berlin roots-Zionist incarnation: The ethos of pure mathematics and the beginnings of the Einstein Institute of Mathematics at the Hebrew University of Jerusalem. *Science in Context*, 17(1-2), 199-234.
- Katz, S., & Ben-David, J. (1975). Scientific research and agricultural innovation in Israel. *Minerva*, 13(2), 152-182.
- Menahem, G. (2008). The transformation of higher education in Israel since the 1990s: The role of ideas and policy paradigms. *Governance*, 21(4), 499-526.
- Shwed, U., & Shavit, Y. (2006). Occupational and economic attainments of college and university graduates in Israel. *European Sociological Review*, 22(4), 431-442.
- Toren, N., & Kraus, V. (1987). The effects of minority size on women's position in academia. *Social Forces*, 65(4), 1090-1100.
- Troen, S. I. (1992). Higher education in Israel: A historical perspective. *Higher Education*, 23(1), 45-63.